

ARCHY

3.

A. KARDINÁL BERTRAM

DUŠE MLÁDEŽE

drahoccnná v očích Božích

Duše mládeže drahocenná v očích Božích: to pamatuji si již od dnů svého dětství. Vědomí významování, že jest drahocenná v očích Božích, vtisklo se hluboko do všeho mého myšlení jako vznešený pocit zcela zvláštního druhu a povzbuzení k vytrvalosti v námáhách a těžkostech. Jako Anděl strážný chrání mne toto vědomí před pádem; je zároveň poutem dětinné lásky k nebeskému Otci.

Všechna naše péče náleží duši mládeže, neboť hluboce zasahující boj našich dnů je bojem o duši, zvláště pak o duši mladých. Stránky tyto, určeny ke čtení hlavně v hodinách navštívení, chtějí sloužit k ozdravění duše, k jejímu štěstí, a chtějí býti jejím ostnem.

Přicházím tedy k vám, miláckové Boží, mladíci a dívky, mladí mužové a ženy; i k vám, katoličtí rodičové, do vašeho rodinného kruhu.

Vás, mladí, mám před svýma očima již ode dne vašeho biřmování: jak jste tehdy klečeli přede

mnou, pohlížejíce k biskupovi, jak jsem vám vložil ruku na hlavu, čelo pomazal svatým křížmem a svolával na vás Sedmero darů Ducha Svatého. Posvěcení stáli jste před tváří Boží jako živí chrámové Ducha Svatého, vyzbrojeni k boji za Boží království a předurčení věčné slávy.

O, zajisté, mladá duše, „drahocenná jsi v očích Božích“, jak to dosvědčuje Následování Krista! (3, 13). Toto vzácné šlechtictví uskutečňovat vnitřním životem, v povolání, ve společnosti - uchovat si je v hodinách pokušení - to je pravá znalost života v nejušlechtilejším slova smyslu.

Je tento spis časový? Řekne-li někdo, že ustrnul při věci „na věky odbyté“, odpovím, že pátrám jedině po tom, jak nejlépe sloužit tomu, který *je též včera i dnes i na věky* (Žid. 13, 8), jehož duch a učení, vedení a moc zůstanou povždy časové.

Tyto stránky nechtě jsou výstražným voláním a zároveň důvěrným rozhovorem s arcipastýřem. Skrytá milost Boží kéž jim získá vstup do rodin a do duší mladých, jejichž cena převyšuje svou vzácností všechny poklady země.

Kdykoli čtu evangelistovu zprávu o Ježíšově rozhovoru u studně Jakobovy před Sicharem, nemohu se ubránit mocnému dojmu, kterým na mne tento příběh působí. Spasitel, unaven dlouhou cestou Samařskem, přišel k Sicharu, na místa,

kde Patriarcha Josef, zachránce svého domu, byl pohřben na svém pozemku. V těchto místech, památných celému Izraeli, odpočinul Spasitel u studně, která slula studní Jakobovou, neboť se má za to, že jest dílem Patriarchy Jakoba. Bylo právě k polednímu. Tu přišla ke studni se džbánem žena ze Sicharu, aby navázila vody. Pán ji požádal o doušek vody. Jeho žádostí byla žena udivena, neboť Samaritáni žili s židy v nepřátelství. Rozvinul se mezi nimi rozhovor. Odhaluje poznenáhlu závoj svého messiánského poslání, Pán řekl věčně památná slova: *Kdybys znala dar Boží a kdo je ten, jenž ti praví: dej mi pít, ty bys ho prosila a dal by ti vody živé. Každý, kdo pije z vody, kterou já mu dám, nebude žíznit na věky, poněvadž voda, kterou já mu dám, stane se v něm pramenem vody tryskající do života věčného* (Jan 4, 10, 14 a 26).

Slova plná tajemství! Napětí, s jakým žena ze Sicharu pozoruje cizince, dostoupilo vrcholu. A nyní následovalo zjevení: *Já jsem Messiáš!*

„Kdybys znala dar Boží“ - tak mluvil Pán Ježíš. Na tato slova upozorňuji často biřmovance, když ukazují na poklady, plynoucí ze svátosti biřmování.

Kdybyste znali dar Boží! Na tato slova upozorňuji dnes vás všechny, milí mladíci a dívky, mužové a ženy! O podivuhodném daru Božím chci

zde pojednávat: o Božím daru první lásky k Ježíši ve vašich dnech dětství - o lásce, která nemá nikdy vychladnout.

Zachovat tuto první lásku, toť jediným účelem tohoto spisku.

Jest něco velikého a svatého v náboženské lásce, ve zbožném nadšení mladých. Je to čas jara, jarních květů, jarních nálad; je to čas růstu a radostných nadějí. O tom by nejlépe mohl vyprávět učedník Ježíšův, Miláček Páně. Když Jan Křtitel ukázal na Ježíše se slovy: „Ejhle, Beránek Boží“, slyšel to také Jan, Miláček Páně. Šel za Ježíšem. Probudila se v něm první láska k Ježíši. Ptal se Pána: „Mistře, kde bydlíš?“ Ježíš mu odpověděl: „Pojď a viz!“ Jan a Ondřej následovali Ježíše a zůstali u něho po celý den.

Nebeské štěstí této první lásky k Ježíši! Vzklíčila také ve vaší duši, moji milí. Jan znepokojen, aby tuto lásku nikdy neztratil, napomíná: „Neztrať nikdy první lásku“.

K těm pak, kteří ztratili radost z prvního nadšení, volá Jan ze svých vidění na ostrově Pathmu: *Znám skutky tvé i práci a trpělivost tvou ... Ale mám proti tobě, žes první lásku svou opustil... Protož pomni... a první skutky čiň (Zjev. 2, 2 a 4). Skutky prvé, láskyplné a radostné horlivosti ve službě Boží! Není to řečeno také pro mnohé z nás?*

Uchovej si první lásku i v bojích a utrpeních. Těm, kteří v protivenství zůstanou pevní, věnuje Jan slova útěchy a plná povzbuzení. Praví: *Znám tvé pokušení a tvou chudobu; nic se neboj toho, co budeš trpět. Zůstaň věrným až do smrti a dám ti korunu života.* Uchovej si první lásku i když se cítíš sláb a opuštěn. K opuštěným promlouvá apoštol slovy, jež i dnes mnohé povzbuzují; ty, kteří jsou dobré vůle: „Znám tvé skutky“ píše apoštol do Filadelfie, „tys zajisté sláb, ale nepohrdl jsi slovy mými a nezapřel jsi jména mého. Poněvadž jsi zachoval slov mé trpělivosti, i já tě zachovám v hodině zkoušky, jež přijde na celý okršek zemský. Drž se proto pevně toho, co máš, aby ti nikdo neuchvátil korunu tvou!“

Kde prorocký apoštol mluví o hodině zkoušky, což to není jako napomenutí pastýře, určená právě pro naše dny, kdy obyvatelé okršku zemského stojí v ohni pokušení a zkoušek a kdy oči všech ušlechtilé myslících patří s úzkostí do budoucna? Uchovej si první lásku! K tomu však ve dnech zkoušek a rozhodování jest především jednoho zapotřebí, totiž pevného charakteru ve vnitřním životě a ve vnějším jednání. Slyš, jak svatý Jan napomíná: „Radím ti, abys ode mne koupil zlato, které je v ohni vytríbeno. Kárám ty, jenž mám rád. Buď tedy horlivý a čiň pokání! Hle, stojím

přede dveřmi a tluku.' Uslyší-li někdo hlas můj a otevře mi, zavítám k němu a budu hodovat s ním a on se mnou. Kdo zvítězí, tomu dovolím, aby se mnou kraloval“.

To jest odměna, kynoucí těm, kteří si uchovali nebo opět našli horlivost první lásky.

Modleme se často v samotě srdce svého: Pane, dopřej mi milostivě, abych první lásku k Tobě věrně si uchoval až do dne, v němž mi pokyne koruna věčné slávy.

Šťastné příbytky, v nichž je anděl modlitby domovem. Tomuto andělu byla dána moc spojití co nejvroucněji srdce rodičů a dětí.

Proto, milí rodičové, modlete se často a vroucně za své děti. Proste za ně před Svatostánkem a při mši svaté. Klekejte často za tichých nocí u postele dítek a proste za ně Otce světél, společně s jejich Anděly strážnými.

Modlitba rodičů, nesena na rukou Andělů strážných, proniká přímo k trůnu Milosti. Má však i jinou vzácnou moc. Věrná modlitba rodičů za děti jest školou výchovného umění. Častokrát jsem to pozoroval. Jen krátce to ukážu.

Všechna staletí církevních dějin vyprávějí nám o tisíci dobrých otců a matek, kteří nikdy nic neslyšeli o pedagogice, o vychovatelském umění, kteří však ukázali vzornou mistrnost ve výchově

svých dětí. Jak je to jen možné? Zajisté jen tím, že se den co den za své děti modlili. Modlitba byla pro ně chvílí, v níž sám Bůh je vnitřně osvětloval. Sám Bůh jim ukazoval chyby jejich dětí a vnukal jim myšlenky k moudrému vedení. Duch modlitby je podněcoval k srdečnosti a vroucnosti. Jejich slova pak působila s nebeskou silou a k jejich prostému způsobu vychovávání tiše se přidružila moc milosti. Vše to provanuto dechem lásky, stalo se výchovnou silou, která ve skrytosti vytvořila zářné příklady vychování. Děti jejich zůstaly hodnými, řádnými a mnohé z nich staly se světci. To jest tajemství vychovatelského umění nábožných rodičů.

A jak se vlastně mají modlit rodiče za děti? Dám vám několik rad.

Především se modlete o to, aby vaše děti zůstaly čistými. Tato modlitba musí býti zvláště tehdy upřímná, když děti přijdou do duševních bojů a obklopí je svádění. Zářný příklad takových modliteb matčiných znáte zajisté všichni. Když Augustin zle bloudil, modlívala se za něho jeho matka svatá Monika bez přestání, a po dlouhá léta prolévajíc hořké slzy, bojovala za jeho obrácení. Její modlitby byly vyslyšeny. Podivuhodným způsobem dotkla se milost Boží srdce jejího syna a přeměnila ho. Augustin stal se jedním z největ-

ších světců všech dob. Proto také napsal o tomto obrácení svatý Ambrož tato památná slova: „Syn takových slz nemohl zahynouti“. To budiž vaším vzorem, katoličtí rodičové, když výchova vašich dětí působí vám těžké starosti. Jak mnoho potom záleží na tiché moci vašich modliteb, vašich slz a vašich obětí!

Dále: modlete se denně společně se svými dětmi! Když ranní červánky ozařovaly vrcholky naza-
retsých výšin nebo když za tichých večerů dle-
la svatá Rodina důvěrně v zahrádce, jak líbezně
zazníval s jejich rtů zpěv žalmů a jak prosté zdi
chudého domečku stávaly se svědky hymnů chvá-
ly vystupující k nebi!

Máte snad ve své světnici obraz Svaté Rodiny. Nechodte bezmyšlenkovitě kolem něho, nýbrž modlívejte se před ním za své děti!

Vodte dítky již v útlém věku do kostela, aby zá-
hy poznaly, kde Spasitel sídlí mezi námi, aby vi-
děly a spolucítily, kde jejich otec a matka čerpají
nebeskou sílu a nebeské radosti, aby se důvěrně
obeznámily s nesmrtelnou krásou katolické lityr-
gie! Žádná radost není tak povznášející a tvoři-
vá, jako radost ze znalosti katolické liturgie, kte-
rá na perutích andělských povznáší mysl a srdce
k ráji. Tehdy probouzí anděl modlitby v dětech
touhu po Ježíši a Nejsvětější svátosti. Proto, milí

rodičové, poslechněte volání Církve svaté, která tak důtklivě nabádá, aby děti již v útlém věku přijaly svého Spasitele ve svatém Přijímání do svého srdce. Jen tak nejlépe ochráníte nevinnost malých. Při svatém Přijímání chce nejvýtečnější ze všech vychovatelů, sám náš Spasitel, tiše zúrodnit všechno dobré símě, které svěřili rodiče, kněz a vychovatel zahradě dětského srdce. Přistupujte často zároveň s dětmi ke stolu Páně! Blíží se léta, ve kterých propukají v srdcích dětí pokušení a bouře, kdy dítě stává se tvrdohlavým, kdy oči vyhýbají se matčiným pohledům. Přichází doba, kdy ústa se zavírají, jako by chtěla skrýti temná tajemství. Co učiní tehdy moudří rodičové? — Řeknou dítěti: „Zítra půjdeme společně k svaté zpovědi a k svatému Přijímání“. To pomáhá více než výčitky a napomínání. Temná mračna mizejí a do mladého srdce v bouřlivé době vrátí se opět pokoj a mír, jas a radostná mysl. Milí rodičové, to je nejlepší škola a prostředek proti vnitřním bojům. To je nejlepší dobrodiní, jež mohou prokázati moudří rodičové dítěti. Jak dobrý je náš Bůh, že pomáhá rodičům při výchově dětí tak milými a účinnými prostředky. Kéž by jen všichni rodičové tento Boží dar poznali! Děti, jež takto jsou vedeny a vychovávány, vděčně vzpomínají ve svém životě, časném i věč-

ném, na moudrost a zbožnost svých rodičů. Pak pochopíme pravou hloubku a účelnost volání Spasitelova: „Nechte maličkých přijíti ke mně, neboť jejich jest království nebeské“. Zdaž není nebeskou radost a síla, kterou děti pocítují v celém svém pozdějším životě, vedou-li je rodiče k Spasiteli tak, aby byly na věky korunou jejich v nebesích?

V dobách temnot jest především ohroženo srdce mládeže mnohým utrpením. Chmurné chvíle doléhají, opuštěnost a nebezpečí mění se v těžké zkoušky. Tu zazní volání žalmistovo: *Pozdvihnu oči svých k horám jerusalémským, odkud přijde mi pomoc* (Ps. 120, 1). To jest píseň, s níž na rtech hrnuli se Izraelité k hoře Sionu. *Hleď, praví žalmista, Pán nespí, aniž dřímá. Hospodin střeží tě a ochrání duši tvou. On pozoruje vše, cokoli činíš.*

Tak se modlí o pevnou důvěru v Boha hoši a dívky ve svých temných hodinách. Ten, kdo se modlí, ví z úst samého Krista, že nepadne ani vlas s jeho hlavy bez vědomí a vůle Boží, že ho může potkat jen to, co otcovská láska Boží pojala do věčného plánu své prozřetelnosti. Proto s jistotou pohlíží mladé oko v setmělých hodinách svých vzhůru k otevřenému otcovskému srdci Božímu. Jakou důvěrnost získává modlitbě takovéto vědomí tomu, kdo musí podstoupit příliš

těžké zkoušky.

A nyní? Nejprve o moci modlitby v boji s duchy temnot. Duch modlitby jest to, jenž propůjčuje váhajícímu lidskému srdci ve chvílích pokušení a mravní slabosti sílu, se kterou jest s to přemoci všechny útoky. Kdykoli se v pokušení modlitbou utečeš k Bohu, vždy se Bůh k tobě skloní s láskyplnou svou pomocí. — „Pane, zachovej nás, hyneme!“ volá zkoušený ze vzedmutých vln pokušení. Nebuď malomyslným, důvěřuj! Vždyť sklání se k tobě pomocná ruka Boží. Vlny pokušení se uklidní. A kde by chtěla selhat lidská síla, tam skloní se pomáhající Bůh silou své milosti, jestliže jen vytrvale k němu pohlížíme.

Proto pozdvihněte oči „k horám, odkud přichází pomoc!“

Pravé vzdělání je vzdělání srdce. Nestačí vzdělání rozumu a otužování těla, ani vzdělání v povolání a ve společenském chování. Jedině vzdělání srdce jest základem vší kultury. K tomu však nevystoupí nikdo bez živoucího přimknutí k Bohu, k prameni všech hodnot ducha i srdce. Výstup k Bohu, toť podstata a účel modlitby. Ó nebeský dare, duchu modlitby, jak září před našimi zraky tvá cena a tvá tvořivá síla! Může někdo prokázat mládeži větší dobrodiní, než učinit tuto pravou, srdce občerstvující zbožnost středem vý-

chovy? Vždyť právě zbožností povznáší se mládež nejsnáze k vznešeným a ušlechtilým myšlenkám. Její nitro naplní tak vznešený svět duchovní, a tužby jejího srdce, které naši mládež tolik dráždí a znepokojují, jsou přivedeny na nejušlechtilejší cesty.

A nyní poslyšte, jaké to vzácné pravdy rostou na stromě zdravé zbožnosti.

Kde se cvičí pravá a zdravá zbožnost, tam zůstane mládež skromná. Protivné vynášení se, tato známka nezralosti, nemá zde místa.

Kde zbožnost je domovem, tam srdce mládeže jest samo sebou vděčné. Dětinná vděčnost je nejvznešenějším a nejvábnějším rysem ve tváři dobré mládeže. Vždyť vděčné duše jsou jen duše ušlechtilé.

Nejzřetelněji pocituje mládež tvůrčí moc zbožnosti v oněch letech, kdy propukají boje o čistotu duše i těla. V oněch chvílích, plných úzkostí, kdy propuklá vášeň chce zvítěziti hrozivými útoky, kdy se zatemňuje mravní úsudek a vůle kolísá, v oněch těžkých chvílích, na nichž závisí čistota srdce, neposkvrněnost charakteru - ve chvílích rozhodování, jichž svědkem je jen Anděl strážný, tu je to jenom věrné cvičení v pravé zbožnosti, která zjednává uklidňující pořádek v nitru. Oči hledí hned jasněji a dobrá vůle nezklame. Do

srdce opět zavítá klid a radost, s kterou se nedá srovnat žádná radost pozemská.

Moji milí, toto jest pro vás škola nejušlechtilejšího vzdělání: Ó kéž byste jen poznali řádně dar Boží!

Musím býti v tom, co jest Otce mého (Luk., 2, 49) - tak mluvil dvanáctiletý Ježíš, když prodléval po tři dny v chrámě. Jak vroucně se tam asi modlil! Vzor andělů i lidí: dvanáctiletý Ježíš modlí se v chrámě.

Upřímná zbožnost vede i tvé srdce do Božího domu, milý jinochu a dívko. Budme si však vědomi, že nejlepší svědectví o naší zbožnosti vydává celé naše chování v domě Božím.

Před několika lety napsal mi neznámý protestant ze své obchodní cesty po Skandinavii: „Na své cestě přišel jsem včera časně zrána do biskupského města. Toulaje se městem přišel jsem k dómu, který byl již jasně osvětlen, ač bylo ještě před svítáním. Co tak časně? Ze zvědavosti vstoupil jsem dovnitř a vklouzl tiše do lavice vzadu. Katedrála byla naplněna modlícími se. Všichni klečeli tak tiše a nábožně! Něco takového jsem dosud neviděl. Pozoroval jsem, že se všichni modlí bez knih. Jaká zbožnost a klid jevil se v jejich tvářích a v celém držení těla! Tichý dech posvátnosti se nesl nad celým zástupem. A pak, jak

nábožně přistupovali k sv. Přijímání a vraceli se s takovou vroucností, jako jsem si přál již od svého dětství, aniž bych to kdy tušil. Celý den jsem byl pod dojmem tohoto obrazu. Musím cestovat dále, vnitřní hlas mi však praví, abych dříve napsal biskupovi, jak mocně na mne působila tato návštěva v katolickém kostele. Katolický kostel jsem totiž ještě nikdy nenavštívil“. - Tak psal tento protestantský cestující z daleké ciziny. Proč vkládám tyto řádky z dopisu neznámého do tohoto spisu? Zajisté jen proto, abych ukázal mládeži, že z vroucnosti k Bohu vychází vyšší síla, když v domě Božím věřící navzájem ji stavějí. Dle slov Kristových: „Musím býti v tom, co jest Otce mého“, jsme vpravdě doma všichni v domě Božím.

Základním rysem zbožnosti jest dětinný poměr a uctivá láska k Bohu, našemu Otci. Z těchto rysů dítky Božího vyplývá krásné ovoce zbožnosti v domácím životě a opravdová úcta dítek k rodičům pozemským. To jest ten klenot, na němž nechť stále spočívají naše oči.

Jen tak poznáme hlouběji ráz pravé zbožnosti a její vzácné ovoce. Srdce mládeže, které takto smýšlí, vpravdě „drahocenné jest vočích Božích“. Kde jest pěstována pravá, srdce občerstvující zbožnost, tam si nikdo nemusí naříkat: jak je ta

mládež teď zkažená, duševně zanedbaná a ubohá; jak je její nitro rozervané a beze vší opory! Tam si nenaříkají na hrubost a domýšlivost nezralého věku. Nic takového! neboť tam oči jinochů a dívek září čistě, plny vnitřní radosti a ušlechtilého půvabu; tam jakoby jarní záře šťastného vnitřního života chtěla se vylíti.

Z tohoto poznáme, jak velikou moc má pravá zbožnost. Ó jak by chtělo mé srdce zavolat do každé rodiny a školy: Více zbožnosti, více zbožných úmyslů do srdcí mládeže! Pak zavítá do nich i více vzdělání a pravého štěstí! - To je onen sváteční jas křesťanské výchovy.

Když velký vyslanec Boží, zákonodárce Mojžíš rozmlouval na Sinai s Bohem a pak sestupoval s hory, tu zářila tvář jeho jako slunce. Byl to odlesk věčného světla, které sídlí v Bohu. Podobný nebeský jas, tichý a milý, svědčící o vyšších radostech září mi často vstříc, kdykoli potkám hochy a dívky, kteří se naučili rozmlouvat se svým Bohem na duchovních výšinách posvátné zbožnosti.

Proto my katolíci žádáme pro katolické školy více náboženského vyučování. Proto napomínáme rodiče: Vedte děti k věrnému plnění denních modliteb, k pilné návštěvě Mše svaté a k pravidelnému přijímání svatých Svátostí!

Proto volá Církev k vychovatelům mládeže: Sta-
rejte se více o pěstění duše a o její vzdělání! Ne-
nechávejte duši a srdce strádati a hladověti v do-
bách, v nichž jednostranně a přehnaně je veleben
kult těla!

Téhož dožadujeme se od spolků mládeže, školu
opouštějící. Cvičení, sport a vojenská výchova
nemohou poskytnouti toho, po čem touží nitro
nejlepších z naší mládeže, neboť ono si žádá pře-
devším vzdělání duše v ušlechtilé zbožnosti, a
mravní síly ze zdroje síly veškeré, z náboženské-
ho života.

O křesťanské znalosti života pojednává tento můj
spis. Necht' spočívá proto naše oko na každém
řádku, neboť jedná o oné znalosti života, kterou
čerpáme ze slov a příkladů Kristových. Našemu
božskému Mistru byla péče o duše obsahem a cí-
lem všeho vzdělání. On je vůdčí hvězdou zna-
losti života křesťanů. Jinoši a dívky nemají vyš-
šího úkolu, než *aby byli připodobeni obrazu Syna*
Božího (Řím. 8, 29). Z této snahy pramení ušle-
chtilost charakteru a duševní síla. Tím stává se
tato cesta znalostí života jediným zřídlem spásy
pro budoucnost národa.

Přeložil F. V.

CÍRKEV JEST PRAVDA

Církev jest pravda. Čím jest svět bez pravdy? Trvá již šest tisíc let a stále se hledá pravda: a tomu se říká filosofie? Církev, pravím, jest pravda, a pravda jest znalost člověka, jeho postavení v lůně bytí, jeho poměr k Tomu, který tvoří bytí, znalost Společnosti a jejího účelu, jakož i nejvyšší vysvětlení života! Proč je člověk stvořen, jaký je účel? Víra jest osou veškeré soustavy. Ostatní otázky, jako myšlenka, mravnost, právo a Politika se o ni opírají. Církev jest pravda... Velcí duchové vidí jednotu; Stvoření jest jedno, jest jednotou, kterou třeba obsáhnouti. Ale zatím dobro, tento svět, Bůh, spravedlnost úplně mizí z mysli. Možno podati důkaz o živoucí inteligenci, o podivuhodné obraznosti a nenapodobitelném talentu. Ale přesto jest člověk toliko měď zvučící, jestliže nemá jednoty. Odkud by pocházela prak-

tičnost lidí? Celek jest to, co existuje a co třeba obsáhnouti. Církev jest pravda . . . A protože ji ztratili, jejich duch, domnívající se, že má světlo, zapadl v jakési dětinství. Zapomínají na věčné ideje pro trochu sena nebo prachu, jenž je u jejich nohou. Věda zničila myšlenku. Duch člověka nebude se moci ubrániti analýze, jež ho rozkládá. Již také mizí věda, tento prach myšlenky, v pantheismu, v němž zmizely jak věda tak i moudrost Východu. Jedině katolicismus zachránil rozum před ztroskotáním. Říká lidem: Kde by byla pravda za šest tisíc let, co svět stojí? A nikdo nemohl odpověděti. Církev jest pravda . . . Konečně lidstvo ve svých nejlepších myslitelích, ve svých srdcích nejstatečnějších a národech nejvznešenějších nám ukázalo věříc, že mohlo věřit, a jdouc kupředu, že mohlo postupovati! V přítomnosti nebes, této překypující harmonie, jaký má smysl tento svět, jenž nás naplňuje obdivem, jestliže jeho cíl je vzdálen a neznám na zemi? Být katolíkem, k tomu je třeba dvou věcí:

Ctnosti a dobrého smyslu. Smysl mravní nelze oddělovati od jakéhokoli jiného smyslu. Církev jest pravda... Není možno poznati věci se strany odporující Bohu. Dobro nám praví, v kterém bodě jest světlo. Ale člověk, který neuvažuje, že Nekonečno mu dává každým okamžikem bytí, jak by pomyslí, že od Nekonečna přijímá pravdu? Lidstvo jako dítě neví, kdo ho drží. Ze všech stran se k němu vztahují ruce: zde je to rodina, vychování, příklady, láska; tam zase Autorita, ochrana, spravedlnost, mír, a konečně pravda. Církev jest pravda . . . To znamená, že Církev rozšiřujíc pravdu mezi lidem a nastolujíc svědomí, svobodu a rozum, všechny tři krutě pádem oslabené, a znovu získávajíc lidem Milost a Lásku, tato bohatství nadpřirozená, jež přicházejí nikoli zničit přírodu, nýbrž doplniti ji, že Církev založila pravou Civilisaci, založenou na skutečném rozvoji lidské přirozenosti. Církev jest metafysickou příčinou trvání a trvanlivosti Civilisace mezi námi. A jako křesťanské národy po-

stupně vzešly z Církve, tak také budou chátrati tou měrou, jak se od ní budou vzdalovati. Takto může postupně zahynouti celé křesťanstvo . . . Církev bude žíti až do konce. V agonii naše údy ochromnou jeden po druhém, když srdce ještě bije . . . Ale všechno odumře, jakmile přestane srdce bít. A člověk zmizí se země zároveň s pravdou . . .

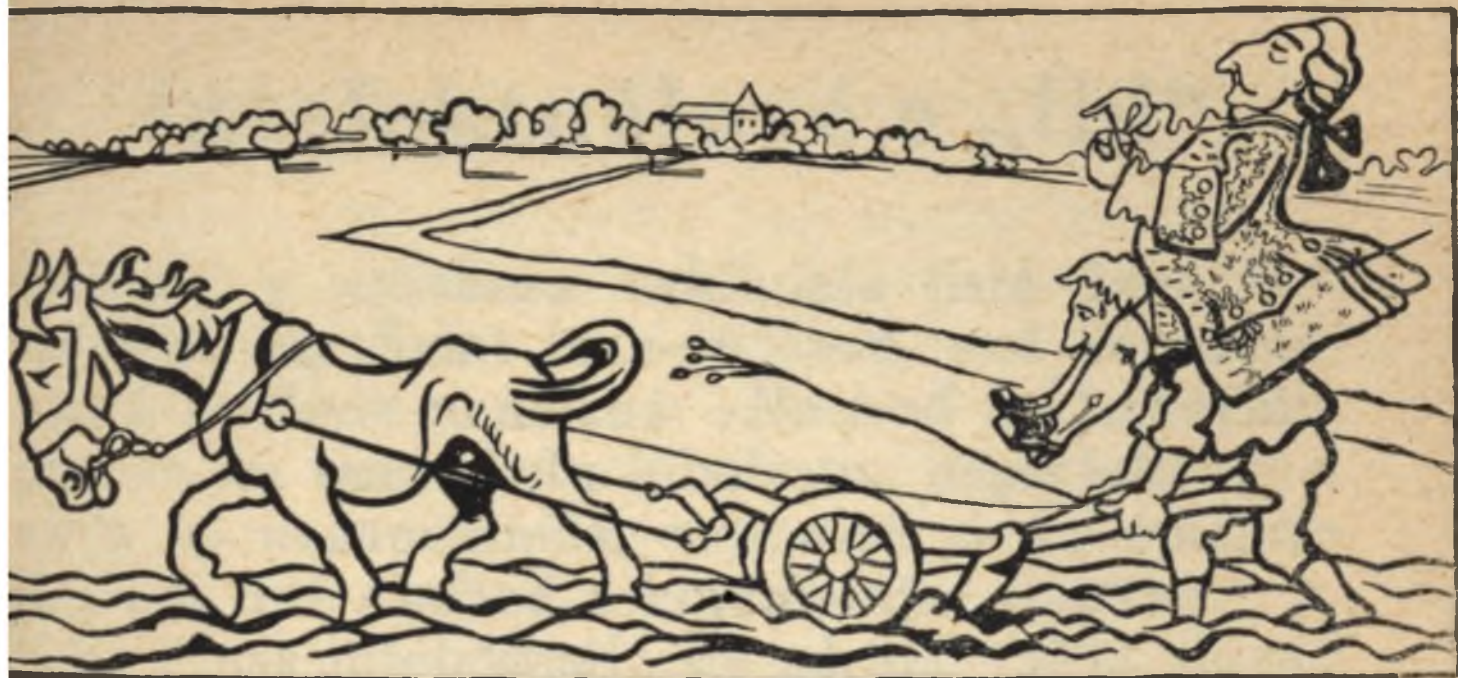
Ale vy, cožpak se nebojíte Boha? Včera jste usilovali o to, aby zákony byly atheistické a dnes chcete, aby Církev podlehla. Jestliže zraňujete Církev, Bůh bude bít svět. Zabere lidstvo do svých trestání. Jestliže pronásledujete Církev, obávejte se o svou Civilisaci! Strachujme se sami o sebe, o své vlastní pokolení, jestliže vyháníme Tu, která nás vychovala. Jestliže Evropa chce vlastní rukou zardousiti Tu, která ji zrodila, její bezectnost překoná bezectnost Židů a tento národ tentokráte vzbouřený se pozdvihne pro Boha. Bojme se, abychom za to nezaplatili svou duší, abychom nerozpoutali na sebe hlas posledního

soudu a neuspíšili hodinu světa, který trvá jen pro Světce!... Což lidé necítí, že budou-li chtít obětovati Církev, Bůh je už nebude slyšet? Lidé ukřižovali jeho Syna, ačkoli svou láskou k nim a svým srdcem bez pýchy dokázal, že jest Bůh. Nicméně mohli říci, že ho přes výstrahy Proroků nepoznali. Ale což budou moci říkati o Církvi, která je zahrnula svým dobrodiním, že ji neznali? K čemu ji mohou přirovnat zde na zemi? Slovo ukřižované odpouští lidem, *nebot' nevědí, co činí*; ale což neslyšíte hlas, volající za Církev, že jim neodpustí, *nebot' vědí, co činí*?... Svět, „jenž chce vládnouti a veseliti se“, má nenávist pýchy k Té, jež ho žádá, aby se podrobil a trpěl. Proto jest Církev postrachem pro svět, který triumfuje. Ale svět bude zničen, bude-li chtít zasadit poslední ránu Církvi. Svět zahyne, když jeho osudná nenávist nebude již moci Církev snést, nebot' Církev nebude již moci svět zachrániti. Den, v němž vládcové a národové, moudří i nemoudří, v němž tento celý svět, jehož útoky byly

až dosud částečné, se pozdvihnou, aby dokonali ve své nenávisti smrt, tento den bude posledním... Člověk nemůže býti bez Církve: Církev jest pravda.

„Pane nebes i země, pohled na naši pokoru! Ukaž, že neopustíš doufajících v Tebe, nýbrž že pokořuješ ty, kteří spoléhají na svou sílu“. Nevcházej v soud s tímto lidem; už dávno jej uvrhli do bludu a jenom Tvé rámě může ho zachrániti. Nám přísluší zahanbení, ale Tobě milosrdenství! Učiň, Pane, aby země opět byla naplněna tvou mocí a všichni pochopí Tvou slávu.

Z franč. G. F.

Avant.

Après.

Intelektuálové a „lid“

Onehdy v autobusu vykládala jistá žena, hospodská ze Saint-Jean-du-Gard, své sousedce, která asi byla nemocná: »Nechod' ke každému, ptej se na specialistu (jihofranc. **espécialiste**); a abys to nezapomněla, vzpomeň si na **épicerie** (koření, též obchod s koloniálním zbožím).

Kdo z nás intelektuálů by sdružil takto slova? Uvažujte o tom a uvidíte, že v tomto nepatrném faktu skrývá se celé drama. Je to drama jazyka v naší nynější společnosti. A je to zároveň drama kultury. Nemyslete, že upřílišuju. Věc samu bych vyslovil asi takto: **Slova, jež my, intelektuálové, říkáme nebo píšeme, probouzejí v duchu lidovém souzvučné struny a harmonie, jež nedovedeme již předvídati.** Doslovně, slova nemají již téhož smyslu pro lid a pro ty, kteří by chtěli k němu mluvit. Malý příklad, jež jsem právě uvedl, jest jakási slovní hříčka, založená na zvucích. Ale jest jasno, že **smysl** výrazů, jichž používáme, jistě podléhá neméně vzrušujícím přeměnám. Práce, svoboda nebo sjednocení, souručenství, bohatství a chudoba, všechna tato slovíčka, o nichž jsme mysleli, že vyjadřovala obecná rčení, na nichž spočívá, mlčky, sociální život, jsou dnes vyprázdněna ze svého smyslu jak symbolického, tak doslovně-

ho. Nepochouzejí již u člověka z lidu tytéž naděje, tytéž nechuti, týž odpor jako u nás. Jejich citová resonance jest odlišná, a tím právě jest smysl jejich různý, takže diskusse s tím neb oním dělníkem jest předem, co do účinku, velmi pochybná.

Nemyslete však, že tomu tak vždy bylo. Lid před tím, než byla zavedena škola Guizotova, možno říci, skoro nečetl. »Obecenstvem« byla jen šlechta a buržoasie, napodobující šlechtu. Pravý »lid« jim rozuměl, arci jen ve smyslu užitečnosti. Měl však svou tvorbu. Kromě toho pak všechno sjednocovala Církev, bylať strážkyní konkrétního smyslu rčení obecných.

Dnes je to všechno převráceno. Veřejné vyučování a Tisk šíří ne-li zálibu, alespoň denní úkon četby. Obecenstvo sahá do neurčita. Neustavuje již omezené, vychovávané, vyučované těleso v obecných návycích. Každý může se v tom zařídit a soudit, jak chce. Právo klamatí se, a klamatí díky jazyku, jest jedním z práv nepromlčitelných, jež se dekretuje od Konventu. Zkrátka, není již obecné míry: ani Církev, ani Kultura, ani Škola, která se holedbá, že je nahradí, nemají již autority na ducha toho, co se píše a tiskne.

Také mluvíme na zdařbůh, abych neřekl do prázdna (v mnoha případech bylo by lépe, aby to bylo do prázdna), ať už jsou jakákoliv naše

úsilí k přísnosti a k přizpůsobení našeho stylu k naší činnosti.

Ba možno pozorovati, že čím bychom chtěli býti přísnější, tím menší účinnosti dosáhneme, a obráceně.

Z čehož patrně, že opakem »života duchovního« jestiž »obecenstvo«. Život duchovní a obecenstvo nám kladou požadavky, u nichž opravdu třeba obdivovati to, jak tak důsledně mohou jíti proti sobě. A zdá se, všechno-li kolem a kolem uvážíme, že z obou těchto protivníků duch bude přemožen. Ani ne tak proto, že všude poklesá, ani proto, že se dává vždy přesvědčiti pokušením úspěchu. Ale prostě proto, že se jeho řeči už nerozumí, přestává již jednati. Čemu se »rozumí«, toť nepřítomnost ducha, toť výzva k pudům, k naléhavým zájmům, k zájmům skoro vždy opačným, k zájmům, protivícím se konec konců vždy zájmům reálním . . .

*

VĚŘÍCÍ A SVĚT. Velkou chybou křesťanů je to, že berou vážně nevěru svých vrstevníků. V podstatě mají z nich strach. A přece by se neměli báti leč Boha, a převratných náklonností, jež Bůh na nás dopouští. Je v tom hluboké komično, žalostné a skličující, když se křesťan hanbí za víru, kterou nemá! Neboť kdyby ji měl, nestyděl by se ji před lidmi vyznávat; a hanbí-

li se, tu se nebojí Boha. Čím to, že tolik dbá soudu nevěřících? Jistě má vědomí, že není jedním z nich...

Pravého věřícího bych definoval takto: ten, kdo ví, že nevěří v bohy světa, a jenž to dokazuje. Čím? Zcela prostě tím, že dosvědčuje, že oznamuje lidem pravdu a cestu. Netřeba k tomu skutků neobyčejných, nadlidských: smát se bohům tohoto světa jest dosti heroické v našem světě a bylo by skoro marné hledati něco lepšího, čím by se heroismus projevil.

*

POVĚRA. Kníže de Ligne napsal o Casanovi: »Nevěřící ničemu vyjma tomu, co jest nejméně uvěřitelné; ke všemu přistupuje se svou pověřivostí.«

Hrozná smůla francouzského lidu: za frank by si dal koleno vrtat, mnoho představ píše velkou písmenou a klaní se jim, ať už se zlíhly kdekoliv, chtěje se vyhnouti lesu, otlouká se a rozdírá o jednotlivé stromy, láhev šampaňského rozbíjí o kostru nových lodí, atd.

Jedno gesto zahrnuje v sobě celou situaci: je to gesto proslulého holiče, jenž, když vyhrál první výhru v Národní loterii, šel prvně se poklonit na hrob Neznámého Vojína. Správná počta, vzdaná kolegovi, jenž byl vytažen v jiné loterii! Všechny velké žurnály o tom mluvily.

Nikdo se nesmál. Jen snad Leon Bloy, pokud jest velkým nebožtíkům dovoleno se smáti komičnu nás žijících.

*

DÉCLASSÉ. — Tím jest intelektuál vždy. A to proto, že je ze zvláštní třídy, rozptýlený jako Židé mezi národy. Proč jsem to opravdu nepochopil až při této stávce? Proto, že bylo se třeba vzdáliti z buržoasního okolí, kde se shodli na tom, že se o tom nebude mluvit — kde se to skrývá, že intelektuál jako takový jest bez třídního zařazení, hors-classe, bytost odstavená, s kterou se nepočítá. Asi odtud úzkost, která žene tolik spisovatelů, aby vydělávali, aby vstupovali do Akademie, totiž aby hráli nějakou politickou úlohu: aby byli váženi, aby si dobyli okázalého postavení ve společnosti. Námi se pohrdá v té míře, jak se jevíme intelektuály, a přijímání jsme — nebo zužitkování (využitkování) — v té míře, jak se nám podaří jevit se buržoy nebo obhájci proletariátu.

*

KOMUNISMUS. V malém knihkupectví dokorán otevřeném na hlavní ulici,¹⁾ prohlížím, jak činím denně, většinu pařížských a jižních časopisů. Knihkupec jest dobrácký staroch s nosem

1) Zápisky tyto jsou z malého města již. Francie.

nařialovělým, vláčí své trepky po prodejně a bez přetržky na něco hubuje. Občas zavolá dosti hrubě na svou ženu, která neodpovídá. Vězí oba ve svých zvycích a já si též zvykám. Starocha třeba nechatí, ať si jen svou holí podupává po podlaze, ať si nasazuje čepku, když chce dodatí důrazu svým alkoholickým úvahám.

Vstupuje hubený člověk, s čepkou a kazajkou z modré látky, s tváří nervní a inteligentní. — Máte mou **Humanitu**?²⁾ — Pro pána krále, už jsem je všechny prodal, pane Dumas! (Je dnes v městě trh). — Tím lépe, praví příchozí. A podruhé jen vždy dejte i mé číslo, když bude taková poptávka. Ať se pravda šíří. Čím více bude čtena...

Tento apoštol své strany strojí se odejítí, když staroch jej zastavuje na prahu. »Slyšel jsem, že se dostaneš na radnici.« Muž s hubeným obličejem mávl rukou, gesto skromnosti, jako že to nestojí za řeč. Staroch jej drží za rukáv a pořukává mu holí na špičku jeho boty, praví: »Abych ti řekl pravdu, nám celá ta vaše banda nestojí ani za šňupec tabáku!« — »Esli vy se tam dostanete, máte k tomu plné právo«, praví nevzrušeně hubený muž. »Právo, právo, kdáká knihkupec, vždyť je to naše povinnost přičinit se, abychom se tam dostali. — No ba, ví se dobře, praví komunista, že se vždy zastává-

2) L'Humanité, levicový časopis francouzský.

te boháčů, kteří utiskují drobný lid! — »Boháčů, ale to jste vy, za ty čtyři léta, co máte moc v rukou, hodně jste nás vyssáli!« — Na to muž odchází, trochu sesmutnělý, nebo snad roztrpčený pravdou, která mu teď bude vrtati hlavou až do voleb.

Jsem zde hostem a neznám dosti místních poměrů. Snad oba jsou příbuzní, stejné řeči, stejných mravů. Stojí-li proti sobě, snad je to tím, že jeden jest lakomý a ztřeštěný, druhý energický a rozmyslný. Věc temperamentu. Snad komunista nezmohl se ještě na tolik, aby »si uložil«, kolik by si přál. Jistého nevím nic. Znam tu dobrý tucet jeho kamarádů, kteří jsou počítáni mezi zámožné. Třeba tedy míti za to, že strany vyjadřují zcela prostě různé morální stavy? To by bylo něco nového...

V podstatě je tu zcela něco jiného. Byl jsem to já, jenž jsem si koupil maně to poslední číslo **Humanity**. Číší z něho jen a jen nenávist, je tu několik hrubých lží, obvyčné štekající nebo balamutící nadpisy, kyselá omáčka, v níž plavou veliké brutální pravdy, vždy dobré, aby byly řečeny, ale povídané špatně. Stále totéž nudné rozdělování světa v tábor buržoů a proletáře, jakoby nebylo možno jinak dovolávat se elementárních práv lidstva. Ale co bije do očí, toť stále zrazování a prodávání chudého, to vlastně tento časopis představuje! Místo prav-

dy a zdravého dobrého smyslu intelektuálové této **Humanity** krmí své čtenáře lžemi, napájejí davy jakousi abstraktní, surovou prosou, a to mnohem prostřednější než velké deníky. Cpou do lidí jakousi mystiku a nestydí se tisknouti stále táž kliše, ježí se hašteřivě stále proti jakémusi smyšlenému nepříteli, útočí na společnost, o níž se domnívají, že je stále »křesťanskou« — nevidím v této **Humanitě** nic jiného, leč zhoubné zrazování lidí chudých. Lid vůbec nechápe, co se mu předkládá četbou nebo přednáškami. Chápe svou situaci, ale nevidí, že jeho časopis nemá k této situaci reálního vztahu.

Jsou tu však intelektuálové, jejichž zaměstnáním jest chápati, jejichž zaměstnáním jest chtíti pravdu, jejichž jediným důstojenstvím jest důvěřovati v moc přímé myšlenky, — a tu se tážeme, co je to posedlo, že i oni si myslí, že hájí drobný lid, kdyžtě přece zjevně jen slouží jeho vyssavačům, nízkosti a lži jako nejodpornější otroci. Já sám za sebe, stejně s ním chudý a žijící den ze dne, chápu dělníka a miluju ho v jeho neobratném a reálním usilování o nějaké to »osvobození«. Ale v té míře, jak intelektuál věrný svému zaměstnání, ho miluje, on si ho znechucuje.

Z delších zápisků („Deník intelektuála v stávce“)
od Denise de Rougemonta vyňal J. F.

Quido Gezelle

(1830 - 1899)

NA VEČER

Stopy hvězd, kam zraky popatříš,
na výšinách, modrých nivách, všude;
bílé hvězdy jenom zříš
v modru niv a výš a výš.

Země kolotá a padá níž a níž,
starou, temnou píseň žalu jenom hude,
celičký den temnou tíž
starých žalů kolotati uslyšíš.

Mé duše kolot ztiš, ó, ztiš,
do modra niv ji pozdvihni a nes ji všude
kde bílé stopy hvězd jsou oku blíž,
ty světy hvězd — ta hvězdná říš.

NASLOUCHÁM ZVUKŮM LESNÍCH ROHŮ

Naslouchám zvukům lesních rohů;
večer se blíží nezadržitelně
ke mně.

Děti, bělostné a plavé, pojděte;
tmí se v korunách stromů,
pojděte domů.

Žehnej vás ruka Nejvyššího,
tmí se v korunách stromů,
pojděte domů.

Naslouchám zvukům lesních rohů;
večer se blíží nezadržitelně
ke mně.

STARÝ BREVIÁŘ

Když starosti mé srdce sužují,
mdlé v zmatku dní a stáří,
pak láskyplně k němu putuji,
pak sáhnu po starém breviáři.

Ó, poklade nádherných chvalozpěvů,
breviři — na pohled nepatrný —
zde Božím slovem, dary Božích divů
se navštívené duše chvějí struny.

Trůnících papežů vznešené dílo —
jakže? toť sám Bůh krásu rýsující;
když utrpení příliš doléhá, ó, sílo
svěžích pramenů, ret věčně svlažující,

ó, blaženost rozkošných utišení,
ó, v konejšivých stínech spočinutí,
když lýtý nepřítel se v peklo mění
a v mrákotách se řítí v pomínutí,

pak povzdechnu, pak do samoty se skryji,
„klid' se!“ — zavelím satanově tváři,
pak zapláči, k modlitbám skloním šíji —
pak listuji ve starém breviáři.

Přel. Zdeněk Řezníček

ANARCHIE V MODERNÍM SVĚTĚ

*Od anarchie náboženské k despotismu politickému
ve státě.*

Donoso Cortez napsal: „Všude, kde ochabuje moc Církve, moc světská vzrůstá tou měrou, že nemožno čekat nic jistějšího než toto: despotismus občanský převládá zvláště v těch zemích, kde moc Církve je potlačena; nejjistější zárukou svobody národů je nezávislost Církve“.

Četba těchto řádků zajisté vyvolá pohrdavý úšklebek a krčení ramen u těch, kteří ve Francii znají toliko oficielní školskou historii, onu historii, kterou Josef de Maistre nazval největším spiknutím proti pravdě. Nicméně jest snadné dokázat výpověď Donosa Corteza fakty nejnepopíratelnějšími a dokumenty nejzaručenějšími.

Uvidíme despotismus zavedený Reformací v Německu po útisku Církve, uvidíme jej pak i v jiných zemích, které se staly protestantskými a zčásti i v těch velkých evropských státech, kam tyto nauky jenom zalehly a kde se nepodařilo Reformaci potlačit katolicismus.

V Německu, v této kolébce protestantismu, zahnízdil se politický despotismus následkem velké revoluce hospodářské v XVI. století. Jaká byla příčina a původ této revoluce sociální, v které Německo málem zahynulo? Je jisté, že před Lutherem, od XV. století, trvaly nepokoje u sedláků celé Říše a není nemístné dodat, že to bylo z důvodů, které se ani v nejmenším netýkaly náboženství. Ale též je neméně jisté a nepopíratelné, že by se sedláci nikdy nebyli bouřili, kdyby nemohli podporovati a odůvodňovati své požadavky pohnutkami náboženskými, které jim poskytovala herese, a že by tudíž nikdy nevypukla hrozná válka sociální, která byla jejich válkou, kdyby si byli jejich pomahači neusmyslili, dáti jí charakter skutečné války náboženské. Před tím tak tomu bylo v Čechách za Husa a v revoluci české, kdy z anarchie náboženské vznikla anarchie sociální. „Husovi a jeho žákům“, praví současník revoluce sociální v XVI. století, „jest přičítati téměř všechny tyto zhoubné nauky o duchovní a světské vrchnosti, o vlastnictví a právu, jež rozšívají mezi námi, jako druhdy v Čechách nepo-

slušnost, vzpoury, loupeže, žhářství a vraždy ... Již od dávna se rozšiřuje z Čech do Německa jed těchto falešných principů: všude, kam vnikne, lze viděti tytéž pohromy“.*)

Z Čech přešlo tedy toto hnutí do Německa. Ale když přišel Luther, toto hnutí, jestli už úplně nebylo zmizelo, tedy aspoň utichlo: a byl to zajisté on, jenž to hnutí obnovil a dodal mu ještě ve větší míře nutné důvody náboženské a takřka zcela náboženský podklad, nezbytný k tomu, aby hnutí mohlo přejíti k činům. Je to tedy Luther, který z tohoto důvodu může býti právem prohlášen odpovědným původcem německé revoluce sociální v XVI. století. Odpovědným za prolitou krev, za pohromy a zkázu, odpovědným též za despotský řád v Německu, který byl důsledkem této revoluce. Jakýsi spisovatel protestantský (Maurén brecher Katholische Reformation, svazek 1, pag. 257) řekl nestranně: „Tvrdit, že evangelické kázání Lutherovo nerozdmýchalo a neuspíšilo děsné hnutí, jež od XV. století se všech stran proráželo, to by znamenalo posuzovati věci se stanoviska apologetického, málo se shodujícího s přísnou pravdou historickou, a bylo by to zkou-

*) Janssen: Německo a Reformace.

mání stranické. Lutheránští kazatelé, jdoucí ve šlépějích svých učitelů, přispěli ještě více než Luther rozvoji revolucionářskému“.

Takové je přiznání protestanta, ostatně ještě velmi zkreslené. Ale skutky mluví hlasitěji a říkají tcho více. Když vypukla v Německu revoluce, sedláci všude prohlašují evangelium za jediný základ socialismu a všech revolucionářských doktrín, k jejichž uskutečnění se chápou zbraně. Všude volají: tyto nauky jsou božské, poněvadž jsou v bibli a bible jest slovo Boží samo. A těm, kdož jim odporovali, odpovídají formulemi samého Luthera: „Klamete se. Naše nauky jsou v bibli, neboť je tam vidíme černé na bílém a máme právo bibli takto vykládati, protože nás učili, že každý z nás je inspirován Bohem k tomu, aby našel v bibli základy víry a toho, co má činiti“. A skutečně to byl princip svobodně vykládaného Písma, jenž způsobil v Německu velkou revoluci selskou v XVI. století. Byla to svoboda bádání, která dávši lidem neomezené právo vykládati zákon Boží, ozbrojila je k boji proti právům lidským. Celá revoluce německá v XVI. století je postavena vskutku na rozporu buřiči vykládaného zákona Božího se zákony (právy) lidskými.

„Slovo Boží“, praví Janssen, „a právo božské, obsažené v svatém evangeliu se přičí stávajícím zákonům: takové byly všeobecné formule jak v Německu tak v Čechách, taková byla válečná hesla revoluce sociální, zvláště od dob, kdy kázali odpadlí kněží. - Sedláci říkali: „Lidé velmi učení, jimž nikdo nemůže odporovat, nás učí, že Pán Bůh učinil zákony, a též nás učí, jakým způsobem je učinil; řekli nám, že to jsou jediné správné zákony a že studium sv. Písma jasně dokazuje, že lidé jsou si všichni rovni“.

Ve jménu sv. Písma hlásali vzbouřenci rovnost. Což nepraví Skutkové apoštolští, že první křesťané měli všechno společné? Bojovat proti právu vlastnickému je tedy skutek božský: proto je vše dovoleno, aby se nastolilo právo božské. A tak jménem božského práva vzbouřenci loupí a pálí. Zadlužená šlechta, vesničané a chátra mají v ústech jen slovo evangelia. Toto posvátné slovo ospravedlňuje a přikrývá vše: vzpoury, násilí všeho druhu.

Švábští sedláci spisovali formuláře svých požadavků pod názvem „Dvanáct spravedlivých artiklů“. Tento formulář se pak rozšířil po celém Německu. „Předmluva“, předcházející tomuto

spisu, potvrzuje, že jejich právo je založeno na slovu Božím. Čte se tam doslova: „Sedláci nejsou buřiči: jejich artikly se dožadují jen jedné věci, totiž práva hlásati evangelium nefalšovaně a zaříditi dle něho svůj život. Bereme za svůj *nejvyšší základní zákon nefalšovaný smysl evangelia*, my a všichni, jimž jsme uložili definovati „právo božské“, obsažené ve svaté knize“.

Což to není čistá nauka svobody bádání, dokonalé „království Litery“, jehož vítězství se Luther dočkal mezi německým obyvatelstvem, které strhl svým ohnivým slovem? Svatý text praví *litera zabíjí!* To se doslova naplnilo. Litera zabíjela. Vzbouřenci všude prolévají krev, páchali násilí nejhnusnější, provázené, jak brzy uvidíme, nejkrvavějšími výjevy, jaké kdy před tím historie zaznamenala.

Revoluce se měla značně rozšířiti. Vypukla v roce 1525. V březnu již zachvátila největší část hornatého Německa. Revoluce vypukla všude najednou, jako by byla připravována již dlouho předtím. Tvrdí se, že ve Švábsku čítala horda vzbouřenců více než sto tisíc hlav.

Revoluce došla tak daleko, že současný spisovatel z Rhingau napsal, že „nebylo vůbec žádné au-

tority v Německu. Též obyvatelstvo měst a vesnic, rozjitřené a rozběsněné, bylo dosti silné, aby se oddávalo loupení a žhářství; mohlo podle libosti ničit a znesvěcovati všechno, co je nejposvátnější na zemi a páchat skutky nejkrutější“.

„Byla to hrozná válka“, praví kronika Hallova, „povstalci loupili, pálili a vraždili všude.

Všechny krajiny, v nichž vypukla německá revoluce selská, staly se brzy jediným nesmírným dějištěm krvavé řeže. Kláštery a zámky se proměnily v ruiny; sta vesnic lehlo popelem, pole zůstala neobdělána, hospodářské náčiní a potahy zničeny, dobytek pobit nebo uloupen, vdovy a sirotci, jichž zahynulo přes sto tisíc, byly v největší bídě“.

„Všechno bylo v takovém stavu (tak cituje současný spisovatel), že by se byl kámen obměkčil, a přece všechno šlo do větších a větších zbesilostí“.

Stav Německa byl takový, že Janssen dobře mohl říci, aniž by ho kdo mohl vinit z upřílišování, že celá území byla vydána na pospas anarchii a že by bylo dovršeno úplné zničení Německa, kdyby se nebyla utvořila švábská Liga k záchraně Říše.

Co mínil Luther o této sociální revoluci, jež povstala z šíření jeho vlastních nauk?

Nejprve se postaví po bok vzbouřencům a prohlašuje, že jejich věc jest věcí evangelia. V jakémsi prohlášení „O napomenutí k pokoji“, jež učinil ku konci dubna 1525, praví Luther vzbouřeným sedlákům: „Vy sami si zasloužíte mé pochvaly za vzpouru a nynější bouře. Avšak vy, knížata, pánové a zvláště vy, zaslepení biskupové, kněží a pomatení mnichové, vy za ně zodpovídáte... kteří neustáváte zuřivě se protiviti svatému evangeliu. Jestliže dnes budou poraženi sedláci, zítra povstanou jiní. To nejsou, milí pánové, sedláci, jež se proti vám pozdvihují, to je sám Pán Bůh, a to Bůh zosobněný...“ V celém tomto prohlášení je patrné, že Luther chce říci, že evangelium takové, jak si jej vykládají sedláci, je jeho vlastním evangeliem. Jestliže Luther schvaluje princip sociálních požadavků sedláků, přece někdy, pravda, odsuzuje jisté prostředky, jichž užívají, aby tyto požadavky prosadili.

On kárá žháře a lupiče a říká jim, že „knížata sama si mají posloužiti mečem... má se nastavit druhá tvář...“ Ale přesto téměř celý ostatek projevu sestává z opačných rad. Lutheránští vel-

možové v Německu pohlíželi ostatně velmi příznivě na selskou revoluci v jejich počátcích a neváhali ji podporovati. Jejich postoj, právě tak jako Lutherův, je snadno pochopitelný: Revoluce vskutku byla v této chvíli namířena jedině proti katolíkům a vzbouřenci usilovali jen o to, aby uskutečnili nauky lutheránských kazatelů. To ukazuje velmi pěkně Janssen: „Divoká lítice, jež se rozpoutala proti památkám starobylé víry, hrozná znesvěcení, až dosud neslýchaná, páchaná za této revoluce, dokazují dostatečně, že revoluce byla především válkou náboženskou. Ohavné svatokrádeže, spáchané buřiči, byly ostatně jen zcela přirozeným následkem nenávisti, soustavně rozdmychávané mezi lidmi nesčetnými tajnými agenty, jakož i hanopisy a buřičskými pamflety. Neustále se opakovalo ubohým lidem, že pokrytectví a ďábelská lest duchovenstva od staletí olupovala je a jejich předky o pravou křesťanskou víru a o svaté evangelium, a že proti veškeré spravedlnosti je nechávali nésti zdrcující břemena, a že museli platit desátky a daně proti výslovnému Božímu přikázání. Též jim dotvrzovali, že jsou zrádně přiváděni do stavu hraničícího s otroctvím a že je jejich povinností odepříti

poplatky, ničiti kláštery a domy kněží, a pobíti mnichy, abatyše a kněze, kteří jsou toliko služebníky ďáblůvými.

A tak, jak se dalo čekat, lid si konečně nechal namluvit, že sloužiti Bohu znamená bořit kostely a kláštery a že tupiti a pokořovati duchovní znamená konati dobré skutky“. Janssen cituje též mezi jinými tento list, datovaný 7. VI. 1525:

„Buřiči se nikterak netají tím, že jejich cílem je zahubit každého kněze, který odmítne odpadnouti od Církve, že chtějí zničiti kláštery a biskupství a vyhladiti úplně víru katolickou v Německu. Odtud plyne, že tolik knížat, šlechty a význačných měšťanů, příznivých naukám Lutherovým, a jiných doktorů heretických ještě neváhalo buřiče podporovati a jim poskytovatí pomoci“.

Viděli jsme, jak Lutherovy rady byly následovány protestantskými pány a jaké byly páchány hrůzy při potírání odpůrců, což podle Luthera se dalo jménem zákona Božího.

Oficiální školská historie, jak se učí v našich veřejných školách, nepraví ničeho o těchto hrůzách, ale za to nenalézá dosti slov rozhořčení pro hrůzy války s Albigenými, která byla spíše válkou

sociální než náboženskou. Rovněž naše příručky pomlčují o nelítostně krutých radách Lutherových proti představitelům řádu. Jestli usneseno, že se toho nemá vzpomínati: Luther bojoval proti katolicismu; ostatní se přejde mlčením, poněvadž velmi nenáviděl Církev a papeže.

*

Z franč. přeložil G. F.

PAUL CAZIN

PRÓZA PRO ČAS VELIKONOČNÍ

Slyšeli jste už mluvit o svatém Josefu z Arimathie?

Nebude se nikdy o něm mnoho mluvit. Byl za svého života člověkem spravedlivým a dobrým, pln vážnosti a důstojnosti, ale byl také moudrým a opatrným a ani trochu se nebál skrývati se. Teď je světce a hrdinou románů.

Slavný a krásný úděl má v evangeliu; v historii svatého Grálu náleží k „rytířstvu“ pozemskému i nebeskému.

Týž Jacques Boullanger, který nám dal *Batouala* (jistě si na to vzpomínáte), získal si nový nárok na naši vděčnost nekonečně vábivým cyklem *Kulatého stola*.

Tato galantní kouzla křesťanského Středověku nenabízejí nám jenom asketická čtení. Avšak jak vzdáleno je toto galantní čtení od jalového uličnictví a prázdné nevázanosti naší románové o-

braznosti! Jest radostí pozorovat lidi dobrého zdraví a upřímného srdce. A zdaž křehkost lidská dobře neoceňuje ty, kdož se posvětili hrdinskými skutky?

Abychom se zase vrátili k našemu Josefovi; zde je stará legenda Merlina kouzelníka, jež nás o něm poučuje:

Za času, když náš Pán žil na tomto světě, panovali Římané v kraji Judském; zemský správce se jmenoval Pilát. Tento Pilát měl ke své službě rytíře jménem Josefa z Arimathie, který byl v jeho domě vrchním úředníkem. Ten na mnoha místech se setkal s Ježíšem Kristem a miloval ho z celého srdce, ale neodvažoval se k tomu přiznati ze strachu před ostatními židy...

Když se Josef z Arimathie dozvěděl o smrti Ježíšově, byl velmi smuten. Přišel k Pilátovi a řekl mu:

„Pane, již dlouho tobě sloužím já i moji rytíři, a nikdy ses mi ničím neodměnil“.

„Žádej, Josefe, a dám ti, co budeš chtít“.

„Děkuji uctivě, pane. Žádám tělo proroka, kterého nespravedlivě umučili“.

„Čekal jsem, že mne o něco význačnějšího požádáš“, řekl Pilát. „Milerád ti dám jeho tělo“.

„Pane, tisíceré díky!“

*

*

*

Přemýšlel jsem o tom minulé Svaté soboty procházející se v podvečer podél polí. Venkovanky odklízely mrkev, než začnou jarní práce, neboť ji nechaly přes zimu v zemi, přikrytou slamou. Znáte nebe tohoto údolí chevreuského: je něžné a měňavé jako pohled citlivého člověka. Ale je také klamné a svůdné, není nikdy poctivě modré; vždycky má něco popelavé barvy ve svém azuru. Jeho světlo, měkké a něžné, množí odstíny, zjemňuje obrysy a zaplavuje kraj tím rozkošným půvabem z obrazů malířů z Régence. Kde jsou hrdé krásy mých krajů autunských a neposkvrněný svit průhledného křišťálového nebe, a jejich vznešené horizonty, kde duní v zdlouhavých vlnách zvony z katedrály? Jak je, prosím vás, možno, vyvolati postavy z Evangelia na dekoraci galantních slavností?

Takto jsem si představoval Josefa, jdoucího k Pilátovi . . .

Bylo mu třeba odvahy: nebyla hodina návštěv, a císařův prokurátor bude jistě trochu překvapen... nastává noc, ulice se prázdní. Po takovém krvelačném křiku, hulákání, zlořečení, plouží se tu jenom němá hrůza. Malé děti, které poslali spát, ptají se, co se stalo. A lidé, zavírajíce dveře, myslí na tři mrtvoly, visící tam nad městem, paže rozpiaté...

Pan rada Josef jde velkými kroky. Nic kolem sebe nevidí. Jediné vidění naplňuje jeho zrak: zastup klečících žen, nařikajících pod popravným kulem, jenž je červený krví a na němž je vidět dvě nohy přibitého, ukřižovaného. Kdyby někdo měl odvahu podívat se výše na toho, který se již ztrácí ve stínu, byl by to pohled strašný...

„Když člověk bude odsouzen k smrti na šibenici, jeho mrtvola nesmí zůstat na dřevě, ale bude pohřbena ještě téhož dne. Neboť jest zlořečený od Boha ten, jenž visí na dřevě, a ty nezneuctíš zemi, kterou ti dá Pán Bůh tvůj k vládnutí“.

Tento verš ze Zákona mu nejde s mysli a rozrušuje ho. Kde je teď především panství Izraelské? Hle, modloslužebník jím vládne a on, Josef, kní-

že lidu, jde žádati cizince o dovolení, aby vyhověl zákonu. A kdo je ten zlořečený, jenž visí na šibenici? Je to Požehnaný, jenž přišel ve jménu Páně... Josef ho nikdy nepřijal do svého domu, nikdy neumyl jeho zaprášených nohou. A to je on, jehož jde nyní přijmouti... Ach, byl odhodlán vykonati veliké věci, „aniž by čeho šetřil“, jak praví dobrý Tillemont. Najde plátno dosti jemné, aby zabalil mrtvolu zavražděného? Najde voňavky dosti vzácné, aby pomazal tuto hlavu poplvanou chrchly?...

„Nepřijímá se!“

Vladař už nechce nikoho vidět. Rozkazy jsou jasné. Strážé na věži Antonia a všechny sloužící v pretoriu tíží nemá, vysilující úzkost, kterou šíří hněv velitelův. Správce Pontský Pilát měl zlý den. Židé si z něho nic nedělají a jeho žena má nervový záchvat. Je tedy ve vražedné náladě.

Odpoledne to nebylo o nic lepší než ráno. Neví se, jaké neobyčejné zjevy, jaké úkazy vyplývají z čarování. To dělá ještě složitější tu ošklivou záležitost, kterou by rád co nejrychleji ututlal. Po tři hodiny byla úplná tma. Bylo třeba rozsví-

titi pochodně. Potom nastal neobyčejný hluk, zemetřesení a dunění. Vojenské stráže očekávají vzbouření. Není ani minuta pokoje k sestavení hlášení, jež musí býti odesláno císaři; hlášení zvlášt důležité. A tu ještě delegace od toho proklatého Synedria, prosícího nebo hrozícího, podlízavého nebo drzého; dotěrného jako hmyz, jehož se není možno zbaviti...

„Ach, Fabricie“, praví Pilát svému tajemníkovi, „jaký je to národ ti židé! Hnusí se mi. Jací jsou to pokrytci, jací komedianti! Ti lidé už napřed vědí, o kolik palců právě mají roztrhnout svůj oděv jsou-li rozhněváni nebo když se jim stane neštěstí“.

Tajemník Fabricius se úslužně pousmál. Pilát pokračuje:

„Ale řekl jsem už poslední slovo: a povídám ti, že vždy budu míti poslední. Slyšel jsi? Nejsem přítelem císařovým? To oni myslí mne učinit jeho přítelem? Však já je naučím býti poddanými císaři... Mají teď svého krále s cedulí nad hlavou, napsanou velikými literami černě na bílém. Jen ať napíší císaři!“

Fabricius udělal neurčitý posuněk hrozby. Pilát pokračuje:

„Těžké postavení zde máme, Fabricie, nebezpečné místo... posléze je všechno skončeno. Nechci, aby se o tom člověku mluvilo... ale přes to vše je to přece jen zvláštní člověk. Nemyslíš?... Nezmiňuj se tedy o tomto bodě. Unavuješ mne... Ne, opravdu nevěřím, že by bylo v celém císařství choulostivějšího úřadu nežli je náš“.

Tajemník na sebe vzal vzezření nekonečně zdvořilého uznání a svrchované soustrasti, ale sám u sebe si myslil: Ne, nikoli, místo není zavrženíhodné. Oběma nám na něm hodně záleží, můj pane.

V té chvíli přídveřník odhrnul záclonu u dveří: člen Synedria si žádá mluvit s Jeho Excellencí. Nedbá na žádnou záповěď a vzpírá se všem domlouvám. Je tam venku a chce býti vpuštěn.

„Ať táhne k čertu! . . . Kdo je to? Rada Josef? Ach, to jest jediný člověk, který za něco stojí v celé té fanatické rotě. A potom, je to bohatý a vlivný člověk, jakého můžeme potřebovat. Ať tedy vstoupí!“

Josef vchází, pozdravuje a praví:

„Prorok zemřel“.

„Už!?“ zvolal Pilát.

Proč se tomu diví? Hle, skoro dvacet hodin ho strašlivě trápili a on, Pilát, sám dal svolení k popravě.

„Ať je mi zavolán setník ve službě!“

Setník vchází. Zvláštním způsobem pohlíží na vladaře. Jest to ten, co byl u kříže, když Ježíš umíral; stál přímo proti umírajícímu Ježíši. Jistě to nebylo po prvé, co mu bylo svěřeno velení při nejdůležitějších popravách, ale když uslyšel zvolání, poslední zvolání odsouzencovo, vyznal: „Je to Syn Boží!“ Nuže, teď tu stojí tváří v tvář vladaři, který rozhodl o smrti Syna Božího...

„Kdy zemřel?“

Setník chladně po vojensku hlásí:

„Zemřel o deváté hodině. K večeru vojáci přišli dle rozkazu a zpřeráželi nohy dvěma žijícím odsouzencům. On již nežil. Bylo mu probodeno srdce, když zemřel“.

Pilát se obrací k Josefovi:

„Učinil jsem vše, co bylo v mé moci...“ řekl se

smutnou zdvořilostí.

A vida návštěvníka myslí nepřítomného a chladného, pohrouženého v němý zármutek, který se mohl podobat výčitce, pokračuje podrážděně a předstírá překvapení s nádechem uštěpačnosti: „Nevěděl jsem, pane rado, že jsi z jeho přívrženců“.

Josef si pomyslí: Věděl jsi to jistě zcela dobře z hlášení špehů, zlomyslníče. Potom vážně odpovídá:

„Pane vladaři, jest zapotřebí mnoho času k posouzení nějakého člověka, jeho názorů a jeho díla. Někdy jest třeba ho i viděti umírat, aby se poznalo. Sluší se v každém případě mnoho uvažovati nežli se uzná nebo odsoudí“.

„Chceš jeho tělo?“ ptá se rychle Pilát.

„Přišel jsem o ně žádat“.

„Kam ho pohřbíš?“

„V novém hrobě, který tam mám nablízku“.

„Doufám, že se všechno bude dít v žádoucím pořádku. Ostatně nemáme se už čeho báti; myslím, že všechno je skončeno“.

„Všechno není skončeno“, praví Josef.

Vladař prudce vstal a hledal v očích mluvícího stín podrážděnosti. A chvíli setrvají patřice si upřeně do očí: vyholený Říman a vousatý žid.

„Měl jsem čest upozorniti tvoji Excellenci, že není ještě všechno skončeno“, vysvětluje klidně Josef. „Je tomu několik měsíců, když někteří z mých kolegů žádali proroka o zázrak a on jim řekl, že pro ně jeden učiní: Tak jako Jonáš zůstal tři dny a tři noci v břiše velryby, tak i on nebude déle než tři dny a tři noci v srdci země“.

„Ale to je velmi zajímavé, co mi tu vypravuješ!“ pravil Pilát s úsměvem plným zájmu. „Připomínáš mi mého Pythagora a jeho stěhování se duší. Sedni si přece, prosím, pane rado“.

„Kéž mi tvá Excellence odpustí; velmi spěchám. Ale ujišťuji tě, že až dosud se splnilo naprosto vše, co byl ten prorok předpověděl. Nuže, tu jest něco, co několikrát byl předpovídal za svého pobytu v Galileji i na cestě do Jerusalema. Posledně, když jedl velikonočního beránka, předpovídal totéž. Slíbil, že vstane z mrtvých“.

„Ach!“

Vladař vykřikl jako ten, jemuž právě někdo od-

ňal veškeru naději na odpočinek. Jeho rozpačité vzezření jakoby říkalo: Tedy ho budu muset ještě jednou soudit? - Potom praví soucitným tónem:

„Ty tomu věříš, pane? V tvém věku? ...“

„Věřím, že nás bude jednou všechny soudit; on to řekl“.

„Nuže, je-li to nějaký nový bůh, zpravíme o tom senát!“ zvolal vladař, pokoušeje se o úsměv. „Učiníme vše, abychom upevnili jeho postavení“.

„Ráčíš-li, mohl bys mi dáti písemné povolení?“

„Povolení k pohřbu? Milerád. Piš tedy, Fabrice“. —

Audience jest skončena. Josef vychází. Na schodech pretoria ho tajemník dobíhá a šeptá mu do ucha:

„Nuže tedy, bude toto nové království? Myslíš to vážně s tím královstvím?“

A když se Josef na něho podíval udiveně, pokračuje:

„To znamená, že už nepodržím dlouho svého místa. Víím, oč se jedná. Jsem už čtyři léta ve službě. Nemohl bys mne doporučiti tomu proroko-

vi? A pak, jsem ... no, jsem oblíben v kraji, rozumíš?..."

Josef chvíli přemýšlí a pak mu odpoví...

* *

*

Ale nedozvíte se už, co milý Josef odpověděl tomu Fabriciovi, neboť právě když jsem o tom přemýšlel, byl jsem opět vtržen na tuto zemi zvonky dětí, jež chodí po velikonoční koledě, zpívající za dveřmi Alleluja.

Z franč. Eva Florianova.

JOSEPH DE MAISTRE

P A P E Ž O V É

A O B Č A N S K Á S V O B O D A L I D Í

Svrchovaný Velekněz je přirozenou hlavou, nej-
mocnější podněcovatel, veliký *Demiurgos* světové
civilisace; jeho síly v tomto oboru nemají mezí
leda v zaslepenosti nebo zlé vůli vladařů. Pape-
žové neméně se zasloužili o lidstvo odklízováním
poroby a otroctví, proti nimž bez oddechu bojo-
vali, a jež potlačí neomylně bez otřesů, bez roz-
tržek a bez nebezpečí všude, kde se jim to dovolí.
Zvláštní směšno zachvátilo lidstvo v minulém

století (osmnáctém). Soudilo o všem podle abstraktních pravidel, nedbajíc zkušenosti; a toto směšno je tím pozoruhodnější, že totéž století nepřestalo zároveň řvati proti všem filosofům, kteří začali abstraktními principy, místo aby je hledali ve zkušenosti.

Rousseau počíná svou Společenskou Smlouvu touto zvučnou větou: *Člověk se rodí svoboden, a všude jest v okovech*. To se mu opravdu podařilo!

Co tím chce říci? Jistotně nemluví o tom, co je každému zřejmo, protože v téže větě tvrdí, že *VŠUDE jest člověk v okovech*. V okovech! hledme ho, básníka! Běží tedy o *právo*; ale to bylo třeba dokázati, protože *skutečnost* jest jiná.

Člověk se rodí svoboden! Jaké to bláznivé tvrzení, když přece opak jest pravdou. Ve všech dobách a na všech místech, až do založení křesťanství, ba i tehdy, když toto Náboženství vzniklo již dostatečně do srdcí, otroctví bylo vždy považováno za vládní nezbytnost a za normální politický stav národů, v republikách i v monarchiích, a žádné-

mu filosofu nevstoupilo na mysl, aby otroctví odsuzoval, nevyskytl se ani jeden zákonodárce, aby na ně útočil základními zákony ústavními nebo příležitostnými.

Jeden z nejhlubších filosofů starověku, Aristoteles, šel až, jak každý ví, tak daleko, že řekl: *Jsou lidé, kteří se rodí otroky, a nic není pravdivějšího. Vím, že v našem století byl tupen za toto tvrzení; ale lépe by bylo bývalo, kdyby se přičinilo a pochopilo ho, místo aby ho posuzovalo. Jeho věta jest založena na celé historii, jež jest pokusnou politikou, a na samé povaze člověka, který historii způsobil. Kdo dostatečně studoval tuto smutnou povahu, ví, že člověk povšechně, ponechán-li jest sám sobě, jest příliš zlý, než aby byl svoboden.*

Nechť každý zkoumá člověka ve svém vlastním srdci, a pozná, že všude, kde občanská svoboda bude náležitě každému, nebude již čím, bez nějakého zvláštního zásahu, bez něčí pomoci, spravovati lidi jako národní těleso.

Odtud pochází, že otroctví bylo vždy přirozeným stavem preveliké části lidského rodu, a to až do založení křesťanství; a protože všeobecný zdravý smysl cítil nezbytnost tohoto stavu věcí, nikdy se nikdo proti němu nepostavil ani zákonem, ani slovem.

Jeden básník latinský vložil strašnou myšlenku do úst Cesarových: *Humanum paucis vivit genus* (LUCAN Phars). Rod lidský jest učiněn pro několik lidí!

Tato myšlenka se ovšem jeví ve smyslu, který jí dává básník, machiavelskou a urážlivou, ale zaujme-li se k ní pravé věcné hledisko, jest velmi správná. Všude velmi velký počet byl veden malým počtem; neboť bez jisté více nebo méně silné aristokracie, svrchovanost není již dosti svrchovaností.

Početsvobodníků ve starověku byl mnohem menší než počet otroků. Atheny měly 40.000 otroků a 20.000 občanů (LARCHER, Sur Hérodote, liv. I, note 258). V Římě, v němž se čítalo ke konci

republiky asi 1,200.000 obyvatelů, bylo sotva 2.000 vlastníků. *Vix esse duo millia hominum qui rem habeant* (CIC. de Officiis, II, 21). Už to dokazuje nesmírné množství otroků. Jeden pán jich měl někdy k své službě i několik tisíc (JUVEN. Sat. III, 140).

Stalo se jednou, že jich bylo v jednom domě 400 popraveno; bylť v Římě strašný zákon: byli-li některý římský občan zabit ve svém domě, všichni otroci, kteří bydleli pod toutéž střechou, byli vydáni na smrt (TACIT. Ann. XIV, 43). Řeči, jež o takových případech byly konány v senátě, jsou zvláště zajímavé.

A když přišlo na přetřes, zda otrokům dáti zvláštní šat, senát to zavrhl, a to *ze strachu, aby jim nepřišlo na mysl spočítat se* (ADAM'S Roman Antiquities in-8, London, p. 35 et seqq).

Jiní národové poskytl by skoro tytéž příklady, ale jest zbytečno se o tom šířiti. Bylo by bez užitku dlouze dokažovati, co každý ví, že celý svět až do doby křesťanství hemžil se otroky, a že moudří

tento obyčej nikdy nehanili. Této věty nelze zviklati. Ale konečně božský zákon se objevil na zemi. Ihned se zmocnil srdce člověkov a změnil je způsobem takovým, aby vyvolal trvalý obdiv každého opravdového pozorovatele. Náboženství jalo se zvláště bez únavy pracovati o zrušení otroctví; toho se žádné druhé náboženství, žádný zákonodárce, žádný filosof nikdy neodvážil, o tom se nikomu ani nesnilo. Křesťanství, jež působilo božsky, už proto působilo pozvolna; neboť všechno legitimní podnikání, ať jakéhokoli druhu, děje se vždy způsobem neznatelným. Všude, kde se setkáváte s hlukem, křikem, nerozvážností, pustošením, atd., můžete býti jisti, že tam jedná zločin nebo šílenství.

Náboženství tedy ustavičně utkává se bojem s otroctvím, zasahujíc hned zde, hned tam, tím neb oním způsobem, nikdy se však neznavujíc; a panovníci, cítíce, aniž byli ještě s to, aby si z toho vydali počet, že kněžství jim ulehčuje část jejich břemene a jejich obav, neznatelně mu ustupovali,

propůjčující se jeho blahodárným hlediskům. Konečně roku 1167 papež Alexander III. prohlásil jménem koncilu, že *všichni křesťané mají býti prosti otroctví*. Tímto zákonem *vepsal se v paměť všech národů*, právě tak jako pro jeho úsilí, aby podepřel svobodu Italie, stalo se jeho jméno vzácným Italům. Na základě tohoto zákona dlouho potom Ludvík Hašteřivý prohlásil, že všichni nevolníci, kde ještě po Francii zůstali, mají býti osvobozeni... A přece lidé nenastupovali než po stupních a velmi nesnadno ve své *právo přirozené*.

* * *

Z knihy Les Papes et la Papauté.

ZADINA REDAKČNÍ

OS

ZADINA REDAKČNÍ

(poznámky J.V.F.do 3.Archů velikonočních 1946)

Stále nás přátelé povzbuzují, abychom rychle vydali Hellova Člověka, Misky váhy, Balmesovo Umění, jak dojít pravdy, Guardiniho a mnoho jiných věcí. Chápeme zcela dobře touhu po těchto výšinách v neblahých dobách babylonského zmatení rozumu a přízemního plazení, kdy se všechno žene za tím, co nám má být přidáno, budeme-li *nejprve* hledati království Božího a spravedlnosti jeho. Ničeho si tak nepřejeme, jako abychom mohli vydati tyto knihy, ale jak vydat, když takový sešiteček, ani ne o třiceti stranách, se vleče už od července minulého roku? Tiskárny jsou jednak zavaleny tiskem různých plakátů oslavných, maškarních, náborových, vzpomínkových, sjezdových, manifestačních, příležitostných, řvavých, banálních, škemravých i veřejně slzících, jednak neměří se dneska pilnost podle udělané práce, nýbrž podle „odpracovaných hodin“. Kromě toho třeba na každou sebemenší knížečku, malý sešiteček, k žádosti o povolení

popsati pět papírů, v nichž se hemží rubričkami, nad nimiž se rozum zastavuje v němém úžasu. Byly totiž ty tiskopisy nedávno zdokonaleny a místo dřívějších několika ucházejících rubrik, má dneska jeden z těchto papírů (karton, z něhož by byla pěkná obálka na knížku), ne méně ne více než 38 rubriček, kde chtějí vědět nejenom jméno a příjmení spisovatelovo, nýbrž i akademický titul, datum narození, adresu, ba i číslo telefonu! Ještě by bylo záhodno přidati rubriku třicátou devátou a další, kde by byla váha spisovatelova, jeho zdravotní záznam, sportovní zdatnost, číslo školního vysvědčení, číslo legitimace, číslo „pracovního průkazu“ a t. d. Pak ještě další rubriky (kolikáté?) s týmiž údaji o nakladateli, překladateli, zaměstnancích, spolupracovnících. Jest ještě velké pole této budovatelské činnosti. Mysleli jsme, že v roce 1942 naposledy vyplňujeme takové dotazníky, ačkoli pruská byrokracie byla k zpytování oprávněna tím, že to byli cizinci, kdoví odkud a od jakého řemesla přišlí. — Nadto třeba ještě stále vyplňovati různé „evidenční listy“ (doposud jsme znali jenom eviden-

ční koně), „bytové seznamy“, „domovní výkazy“ a jiné a jiné dotazníky, protože je to povinné. Co by tomuhle říkal Vavák, který, když mu za doby osvícenců přinesl posel dvakrát do měsíce nějaké to lejstro, nařiká si na „zbytečné trmácení poslu“!

O Rarachovi má pěkně Vrchlický v „Legendě o svatém Prokopu“. Rarach není ještě zloduch tak vyspělý, aby mohl representovat brány pekelné, neboť „teprv učeň řemesla je dábelského“, ale nedá-li se na něho pozor, může už ztropiti pěkné neplechoty: schová svatému poustevníkovi dračku, vhodí mu hrst listí do misky s mlékem, vpustí orajícímu zubrovi v nozdru střečka a zubr se střečkuje. Takové střečky může nasadit i do hlav lidí a dopřává si tohoto obveselení zvláště u těch, kdož „na takové věci“ nevěří.

Ale potom máte vidět, jakou s nimi tropí! Sopotění takto trápených stává se zběsilejší a nečistota z nich vycházející smrdutější, dohmoždí-li se v blízkost něčeho vznešeného, obzvláště uslyší-li něco o Církvi katolické a její Neomylné Hlavě, Římském papeži. Tu lidé dosud tiší, ne-

nápadní, ba i velcí umělci a básníci, vzdávající se svého vznešeného povolání, z ničeho nic začínají běsnit a celí se bezděčně pokálejí vlastním neřádstvem, válejíce se v tom velmi okázale a veřejně. —

Ale což ti, jež se tolik lekli zaslechnuvše tyto Rarachovy zábavy? Mínicé, že se „zdvihá manifestačním způsobem velká kampaň proti svatému Otci“, běží jako mrtohlavé stádo, pomekávají obecná rčení a „začínají pochybovat o papeži“. *Boha nevzývali: tu se třásli strachem, kde nebylo strachu (Ps. 52, 6).*

Jest třeba pastýřů, kteří by shromáždili rozprchlé stádo, zmítané všemi „zlými větry učení ničemnosti lidské“ a bezradně kolísající mezi nejasnými a bahnitými proudy doby. Téměř všichni ustrašeně obracejí svou pozornost k zjevným zvětřencům, načisto přehlížejíce nepřitele mnohem horšího a velmi zakukleného, jehož jméno jest lhostejnost. Jedině mezi zlhostejnělými katolíky třeba hledati dneska, jak praví Theophile Delaporte, pravých nepřátel Církve katolické, neboť tito „katolíci moroví“, jak je nazývá, mluví

o věcech víry, jako by se to týkalo někoho druhého, ba jsou ochotni rokovat o tom, zda ten neb onen článek víry jest „dobový“ a pro „nové poměry“ se hodící. „Řekli byste slyšíce je“, píše Hello, „že pravda a blud jsou dvě bytosti, jež mohou spolu jednati jako sobě rovné; dvě královny, obě zákonné, mající žíti v pokoji každá ve svém království; dvě božstva, dělící se o svět, aniž má jedno právo vyrvati druhému jeho panství. Odtud lhostejnost, jež jest triumfem Satanovým! Nenávist se mu líbí, ale nestačí mu: třeba mu lhostejnosti. Lhostejnost jest nenávistí zvláštního druhu: studená a trvanlivá, skrývající se jiným a někdy i sobě pod škraboškou snášenlivosti, neboť nikdy se nejeví tím, čím vpravdě je. Jest to nenávist zdvojená lží“.

Nebylo doby nebezpečnější! Kéž se splní příslib Boží, daný skrze Jeremiáše: *Dám vám pastýře podle srdce svého a pásť vás budou uměním a naukou (Jer. 3, 15)*. Naukou zdravého učení, čerpanou nikoli z dřevých cisteren moudrosti lidské, nýbrž z *pramene vody živé*, naukou katolické Církve a Otců, jež by rázně vyvedla ovce z tohoto chlé-

va Augiášova, kam co nevidět se přivalí vody velkého splachování, a vedla je *k dovršení svatých, k dílu posluhování, k budování těla Kristova* (Efez. 4, 12).

Docent doktor Karel Kácl: „Odněmčíme různě i svá jména! - Nám Čechům se důkladně o německá jména starali katoličtí faráři po Bílé Hoře, kteří vesměs osadili naše fary . . .“ (Svob. zítřek č. 1. 1945).

Nahlédli jsme schválně do mnoha matrik a opravdu: Kromě českých textů jsou tam i jakési cizí, které tam ti katoličtí faráři napsali. Také jsme je hned nepoznali. Ale po bedlivém srovnávání a přiměřování s různými jinými texty se nám podařilo zjistit, že asi tak do let 1784 tyto se nijak německé řeči nepodobají (porovnávali jsme to s „Allgemeine Zeitung“), nýbrž shledáváme podobnost spíše s těmi texty, jaké vidáváme v misálech a spisech svatých Otců. Odborníci na slovo vzatí a v takových věcech školení nám praví, že tato řeč se nezove německá, nýbrž že její jméno jest *latina*. - Jiní znalci, zběhlí v letopočtech, kloní se k tomu názoru, že doba, kdy se v některých matrikách vyskytují texty němec-

ké, neslo ve dobou „pobělohorskou“, nýbrž „osvíceneckou“ neboli „josefinskou“, mající to jméno po Josefu II., který prý tehdy žil.

Bylo by bývalo rozumnější, kdyby v osmém čísle „Kritického měsíčníku“ (1945) jakýsi *Jos. Pelišenský* chtěl psát o Janu Jeníkovi z Bratřic, nechal na pokoji Vaváka a raději si přečetl jeho „Paměti“. Pak by (možná) nebyl napsal takovéto vykvařdané fráze: „...Vskutku se osvícenec, důstojník a šlechtic, patrně i svobodný zednář Jeník svým profilem výrazně liší od konservativního, katolictví oddaného a josefinismu srdečně nenávidějícího Vaváka... Vavák vidí „smysl čes. dějin“ v jejich katolicitě, jež je mu měrou všech hodnot a splývá mu s národním prospěchem do té míry, že beze všeho přehlíží spousty pobělohorské persekuce a vidí v ní projev boží moudrosti. Jeník je stoupenec osvícenské tolerance a k představitelům katolictví bojového, jesuitům, chová, sám jejich odchovanec, až chorobnou nenávist(!) Jemu je měrou všech hodnot prospěch národa a proto nejvýše klade dobu husitskou... Lidových rysů najdeme u Vaváka pramálo, proto

jej J. Jakubec nazval „aristokratem mezi sedláky“... Bez vlastenectví by se byl Jeník nikdy nebyl stal sběratelem památek na minulost svého národa, a bez uvolnění, jež přineslo osvícenství, nebyl by Vavák nikdy vynikl... Proto je, tuším, odůvodněno, když vlastenectví Jeníkovo postavíme vedle vlastenectví Vavákova jako typ zralejší a vyšší...”

Aby se lépe vidělo, proč počestný a spravedlivý „rychtář milčický“ Vavák „srdečně nenáviděl josefinismus“, jak posměvačně praví Polišenský, nebude na škodu tuto opsati o době josefinské úryvek ze zápisků výtečníka, žijícího několik let po Vavákovi: „Doba josefinská (osvícenská) by se měla demokratovi, t. j. muži z lidu, jeviti ještě nenáviděnější nežli se stanoviska panského. Pánovi sahala jen na měšec - lidu však na srdce, neboť v srdci lidu znějí zřejmě dva hlasy: je to mateřská řeč, t. j. řeč, jíž mluvila matka k dítěti - pak slova, jimiž kněz mu slibuje útěchu a pomoc shůry. Kdo tyto dva jazyky z hrdla rve, je velezrádcem na lidu. Víra v jeho kmen a Boha jsou svátostmi prostého muže. Kdo mu je bere, křivdí

mu více, než knížeti a hraběti, jehož erb zašlapává do prachu. - Vážně, my jsme to dopracovali s našimi pretoriány pera, s naším námezdným vojskem byrokratů, s naší josefinskou vládou mandarinů, která nikoli v národě, nýbrž jen v aktech má své papírové kořeny! Tam v žilách nekoluje živá krev, nýbrž jen kalný inkoust. - Stát je tu jenom pro úředníky, nikoli naopak! - Pěkně to zařídili ve své mandarinské moudrosti. Bez peněz v kapse, bez důvěry v srdci stát živoří dál, - jen se stará a nutí, aby opatřil žold pro voje písařů“.

Stakovýmto uvolněním ovšem počestný soused, jakým byl Vavák a vůbec většina sedláků té doby, nemohl být nadšen, ať již měl nebo neměl tu záhadnou věc, jež se zove „lidové rysy“.

Docent doktor J. Obenberger v úvodě ke knize „Skamerou za zvěří našich lesů“ (Unie Praha) povídá, že „v klínu velikých a divokých pralesů zrodil se někdy před' pradávnem první člověku podobný tvor. Na větve prchal před dravou zvěří... Ve stínech obrovitých lesních velikánů plížily se tyto zarostlé, divoké, ještě polozvířecí postavy

hrubých lidí pravěku.. A bleskem zapálený velikán dal tehdy někdy těm siláckým ubožákům první dar božstva člověku: oheň... Tajemné lesní šumění, záhadné zvuky, ozývající se nočním lesem, působily hluboce na primitivního člověka. A tak oživil si ten dávnověký člověk lesní houštiny duchy, celou divokou smečkou běsů..." atd.

- Jaké jsou dnešní lesy proti oněm dávnověkým pralesům? Všechno je tu jako na dlani, a ejhle: tajemné lesní šumění, záhadné zvuky působily hluboce na muže vědy, takže si oživil lesní houštiny dávnověkých pralesů zarostlými, divokými, ještě polozvířecími postavami hrubých lidí, kteří se baví plížením ve stínu a prchají na větve. Přihází se někdy, že postavy hrubých lidí — divoké co nevidět zaniknou a zůstanou jenom úlisné, odměřené, ale drzé a bezohledné - tedy tyto postavy hrubých lidí vniknou do domu za letního vedra oděny jsouce v jakýsi šat adamitů. Tak nejenom že se vydávají v nebezpečí nastuzení ve stínu místností v létě chladných, ale při procházení naší vsi pohoršují dobrých venkovanů. - Ustanovuje se tedy, že kdo by na sobě neměl as-

poň košili, v brány našeho sídla vpuštěn býti nemá a nebude. Arci vyjímky se činí u člověka chudého, jenž by, jako ten, co se zobrazuje při svatém Martinovi, postrádal košile, následovně kabátu.

Generál Giraud o příčinách porážky: „Škola učila negaci všeho duchovního, negaci Boha a ideálu; sobectví a osobní zájmy se rozmáhaly. Národ neznal v letech 1919 až 1939 žádné autority. Ustanovení vlády bylo skandálem. Důstojníci a poddůstojníci v záloze, kteří zaujímali vysoké místo v hlavním štábu, netroufali si poroučet ani ve vážných věcech. - Právě tak tomu bylo v průmyslu a důsledkem toho bylo oslabení výroby a nedostatek metody. - Francouzi se naučili neposlušnosti a dělat jen co chtěli. - Lidé poznali, že intrikou lze spíše prorazit než prací. Politika se stala nejvítanější kariérou, v níž byly možné každý kompromis a každá zrada. Advokáti, profesori i žurnalisté se domnívali, že jsou rozenými státníky. Úřady byly plny mladých lidí, kteří využívali známostí svých rodičů, aby obchodovali, místo aby pracovali a využili svých vědo-

mostí. - S nedodělanými tanky a s málo letadly s municí, která nedošla nikdy na místo určení, špatně vybavená a špatně řízená postavila se Francie roku 1939 proti Německu. Lidová fronta jí způsobila nedozírnou zkázu, ale hlavním jejím hříchem je, že ji naučila lenosti...“

*

Pod věží babylonskou 1945-1946

... učiňme sobě město a věž, jejíž vrchol by dosahoval k nebi: a oslavme jméno své... (I. Moj. 11, 4).

Pojďme (řekl Hospodin) sestupme a zmaťme tam jazyky jejich, aby žádný nerozuměl hlasu bližního svého (ibid. 7).

... musíme vybudovati tisíce letišť; jedině když úplně opanujeme vzduch, staneme se střediskem Evropy... nutno napsat a vydat dílo, které by obsahovalo veškeré obory lidského vědění, aby se ho dostalo nejširším masám. Jinak bychom se prohřešili na našem kulturním životě... ta karanténa je v pořádku. Mezi námi a Mozartem a Beethovenem stojí nacismus... a není snad svatý Prokop, jenž vyhnal německé mnichy ze

*Vysvětlení, str. I, c. 8, str. 18
(o zacházení s nimi)*

svého kláštera symbolem vítězství slovanského křesťanství nad křesťanstvím německým? ... za rok bychom se měli dočkati, abychom s čistým svědomím mohli říci: ano, tento rok byl český národ národem Husovým... jedná-li se, jako v onom pražském případě, o společné dobro, manifestačním způsobem prováděné, aby nerušili účinek jednotné akce, nebudou moralisté ničeho namítat, když i pražští katolíci vyrukují v neděli s lopatami a rýči, jen jestli ovšem předtím zadostučinili své nedělní povinnosti po stránce pozitivní ... neúpěli jsme pod jařmem germánským po tři století, jak se má obyčejně za to, nýbrž po pět století, to jest od bitvy u Lipan ... československá armáda celebrowala přehlídku před československými věřícími... mládež z malých a středních zemědělských podniků musí projít střední školou. V každé vesnici bude kulturní dům a kino... skončil-li vývoj moderního ducha ve zdůraznění osobnosti, ve vypětí vlastního já, a přerování všech nadosobních vazeb, nebylo možno podle zákona polarity lidského dění očekávat nic jiného než zrod touhy po společenství. Jsme

toho svědky: probouzí se smysl pro celek, jedinec se svými nároky ustupuje do pozadí, rozbřeskuje se jitro lidské jednoty: člověk potřebuje člověka; člověk je na člověka odkázán; člověk je za člověka zodpověden ... není lhostejno, jaký lidský materiál v pokusné obci žije ...

*

*

*

Pospícháme, abychom se rychle dostali z této nebezpečné oblasti, kde rozum takto třeští. Ještě za námi volá vzrušeně jakýsi človíček, že prý vidí „celou půdu středověké náboženské špíny a osudné omamování lidu“. Sotva se pozastavíme, abychom ho vyslechli, už se ukazují v pozadí nové houfy; zvláště divoce gestikuluje nějaká žena a zoufale volá, jako z místa zatracení: „Žena a muž stojí teď v jedné posici. - Vězení, výslechy, koncentrační tábory a popraviště, to všechno bylo zrovnoprávněním mužů a žen. Ženy jsou novým a obrovským reservoiem tvořivých sil, dosud nevyzkoušených a neupotřebených. Ženy musí vyjít ze svých kuchyněk a začít spolutvořit a spolubudovat nový svět. Otevřít okna průvanům světa, poznat jeho novou vůni ...“

Konečně jsme pryč z této pouště, kde *opustili Hospodina a rouhali se Svatému israelskému* (Is. 1, 4), a učinili kraj *jako v pohubení nepřátelském* (ibid.7). Neúnavní bouratelé rozumu vrší zmatek na zmatek; závist a pýcha dráždí novými a novými preludy; opovážlivci, kteří pracují v neděli a ve svátek, vlastně, jak praví Bloy, dávají pracovat jiným, vyrábějí marný lomož, zoufalství, sváry, nepořádek, zahálku, bídu... Jaká útěcha (Bohu buď za to chvála!), že se možno i uprostřed tohoto chaosu a zřícenin, jež jsou *radostí divokých oslů*, uchýliti ještě „na pastvy zelené a k vodám tichým“, kde neslyšeti horečný shon a povyk a neviděti trápení se v moderním Bábelu! A vždyť jsou ještě místa, kde slunce jasně svítí nad ranní rosou luk, kde zpívá skřivan, a mír Dne Sedmého střeží bdělý zpěv kohoutů. Nad tím z dálky i z blízka zvony... „Vlny libozvuku, jasné, rychlé, nebo těžké a plné, nebo hluboké a zvolna dunící. Proudí ven, zaplavují dálku a plní ji zvěstí svatyně. Poselství dálky; poselství o Bohu bez mezí a konce...“

Na konci

„Jest třeba to připomenouti důrazně v těchto dobách bezvlády společenského a rozumového, kdy každý vystupuje jako učenec a zákonodárce, nikoli, nevystaví obce jinak, než jak Bůh ji vystavěl; nikdo nevybudoje společnost, nepoloží-li Církev k tomu základů a nebude-li řídit práci; nikoli, civilisace nelze nikterak vymyslet, ani obce nové vybudovati v oblacích. Byla a jest; jest to civilisace křesťanská, jest to obec katolická. Jde jen o to, aby se stavěla a obnovovala nepřetržitě na těchto základech přirozených a božských proti stále obnovovaným útokům nezdravé utopie, vzpoury a bezbožnosti: OMNIA INSTAURARE IN CHRISTO - VŠE OBNOVIT V KRISTU“ (Pius X.).

PAPRSEK. V souvislosti s Dobrým Dílem měl vycházeti pod názvem „Paprsek“ sborník, obsahující písně, větší obrázky, básně atd. Jakási čítanka pro vyšší stupeň. Prozatím z různých důvodů se vydávání nemohlo uskutečnit a tak z toho pokusu zbyl určitý počet výtisků, jenž s obálkou tvoří pěkný celek obsahující:

Emil Bernard: Zvěstování (kresba) . listů	1
„Maria čistá Panno“ (adventní píseň) . .	2
Starý dřevoryt z knihy „Duchovní výklad Života Kristova, (Šimon pomáhá nésti kříž). 1	
„Když večer deváta“ (postní píseň) . . .4	
Emil Bernard: Svatý Jiří (kresba)1	
„Květná neděle“ (národní píseň]. . . .2	
„Našcev nás, Duše svatý“ [píseň k Duchu Svatému]2	
Carducci: Vůl [báseň]1	
M.M.Hugues Manolo: Voli [relief] . . .1	
Max Jacob: [báseň].1	
Písně jsou s notami. Listy po způsobu Archů	

jsou samostatně oddělitelné, krásně tištěné na ručním papíře „Pannekoek“, reprodukce mramorového reliefu na křídovém. Formát jest 22 x 16 cm.

Jelikož to jsou z větší části písně a věc jinak nehotová, nerozesílali jsme tento sborník všem odběratelům Dobrého Díla v domnění, že by každý o to neměl zájem. Nechat tak krásné tisky ležeti ladem se nám též nezdá rozumným a proto kdož by si přáli tohoto sborníku, nechť si jej objednají. Cena jednoho sborníku jest 20 Kčs.

3. ARCHY k Velikonocům 1946 obsahují:

A. kardinál Bertram: <i>Duše mládeže</i>	<i>listů</i>	8
Blanc de Saint Bonnet: <i>Církev jest pravda</i>		3
Rougemont: <i>Intelektuálové a „lid“</i>		4
Quido Gezelle: <i>Básně</i>		2
G. de Lamarzelle: <i>Anarchie v moderním světě</i>		6
P. Cazin: <i>Próza pro čas velikonoční</i>		6
Joseph de Maistre: <i>Papežové a občanská svoboda</i>		4
<i>Zadina redakční</i>		8
<i>Obrázky (M. F., O. Stritzko, Garan)</i>		4

Uspořádal a vydal Josef V. Florian ve Staré Říši.

Třetí sborník Archů je za Kčs 20.—
Tiskla knihtiskárna Jos. Filipa v Třebíči

